

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความประพฤติ ค่านิยม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าว ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน คือ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคมให้สมดุลและกลมกลืนกัน

การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง การประถมศึกษานั้นนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด ซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะต้องตระหนัก และมองเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับนี้ ทั้งนี้เพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นการศึกษาภาคบังคับที่ทุกคนจะต้องเรียน เพื่อเป็นการมุ่งสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ มุ่งให้เด็กอ่านออกเขียนได้ รวมทั้งเน้นการปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อปรับปรุงตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเป็นพลเมืองดีตามที่ชาติต้องการ แต่เด็กจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการ ดำเนินการของโรงเรียนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ อุทัย บุญประเสริฐ (2528) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหารการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จะมุ่งงานวิชาการเป็นหัวใจหรือเป็นแกนกลางและม้งงานอื่น ๆ สนับสนุนให้งานวิชาการประสบความสำเร็จ งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตร

ไปใช้ เพื่อให้ได้ผลผลิตของหลักสูตร คือ ตัวเด็กที่เป็นผลผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร นอกจากนี้งานวิชาการยังครอบคลุมกิจกรรมด้านที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เช่น งานห้องสมุด งานโสตทัศนูปกรณ์ งานบริการแนะแนว งานวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน ตลอดจนงานพัฒนาวิชาการ เช่น การประชุมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจทางวิชาการแก่ครูภายในโรงเรียน เป็นต้น และผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงงานวิชาการภายในโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จ ก็คือผู้บริหารและครูผู้สอน ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้นำทางวิชาการ และเป็นงานในหน้าที่ที่จะต้องกระตุ้น ส่งเสริม และติดตามการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ส่วนครูผู้สอน ถือว่าเป็นผู้นำหลักสูตร ไปสู่การสอน โดยแท้จริง ทำให้เด็กเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของหลักสูตร การที่จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ก็อยู่ที่สภาพการสอนของครู เป็นประการสำคัญ หากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาทางด้านวิชาการให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ ๆ ก็มีโอกาที่จะประสบผลสำเร็จได้อย่างมาก สิ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้บริหารและครู ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอก็คือ การนิเทศการศึกษา

การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน จะประสบผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะผลักดันให้การจัดการเรียนการสอนสามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาได้ อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนยังเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนยิ่งกว่าผู้บริหารระดับอื่นใดย่อมจะทราบปัญหาและความต้องการของครูเป็นอย่างดี จึงน่าจะสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องดังที่ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2529) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาว่าครูใหญ่ถือว่าเป็นผู้นำของคณะครูในโรงเรียน มีหน้าที่สำคัญที่สุดในการปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล.....

จากสภาพความเป็นจริง ผู้บริหารโรงเรียนจะเน้นงานธุรการเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมอบงานด้านวิชาการให้แก่ครูผู้สอนรับผิดชอบโดยตรง การนิเทศการศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน จึงมักไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่มากเท่าที่ควร (สนานจิต สุขนธทรัพย์, 2527) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน

จะปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในด้านธุรการ การเงิน และงานบริการอื่น ๆ เป็นอันดับหนึ่ง และปฏิบัติงานด้านบริหารบุคลากร งานกิจกรรมนักเรียน งานด้านวิชาการ และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รองลงมาตามลำดับ และจากผลการวิจัยของนิตยา ปรีชาหาญ (2524) ในด้านการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มากเท่าที่ควร จากเหตุผลดังกล่าวที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญต่องานวิชาการเป็นอันดับแรก จึงส่งผลให้การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีภารกิจหลัก คือ การจัดการศึกษาภายในจังหวัด ซึ่งมีหน่วยงานในความรับผิดชอบ 7 หน่วยงาน คือ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครปฐม สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอส้มปราง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนครชัยศรี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางเลน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกำแพงแสน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอนตูม และสำนักงานการศึกษากิ่งอำเภอนุชรินทร มีโรงเรียนในสังกัด 256 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 76,389 คน จำนวนครู 3,999 คน และจำนวนห้องเรียน 3,025 ห้อง (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม, 2536)

จากรายงานการประเมินคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2536 ที่ถือเอาคะแนนเป้าหมายของแต่ละวิชาที่กำหนดในแผน 7 มาเป็นเกณฑ์ แล้วนำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละโรงเรียนมาเทียบ จะเห็นผลดังตารางแสดง

วิชา/กลุ่ม	คะแนนเป้าหมาย ของแผน 7	จำนวน โรงเรียนที่ได้คะแนน	
		สูงกว่าเป้าหมาย	ต่ำกว่าเป้าหมาย
ภาษาไทย	70	128	121
คณิตศาสตร์	50	237	12
สพช.	70	60	189
กพอ.	80	162	87
สสน. (รู้ลึก)	80	95	154
ภาษาอังกฤษ	60	208	41

จะเห็นว่า ยังมีโรงเรียนอีกจำนวน ไม่น้อยที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเป้าหมายของแผน 7 ในทุกกลุ่มวิชา และจากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่แสดงให้เห็น ในรูปของคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ของแต่ละกลุ่มวิชา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2536 ซึ่งเปรียบเทียบ ให้เห็นดังต่อไปนี้

ปีการศึกษา	วิชา/คะแนนเฉลี่ยร้อยละ						
	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	สพช.	กพอ.	สสน. (ความรู้)	สสน. (ความรู้ลึก)	ภาษาอังกฤษ
2533	73.86	66.31	76.01	83.43	51.91	87.00	72.76
2534	69.08	63.81	68.91	67.14	57.00	81.25	69.95
2535	76.31	68.17	67.72	81.07	54.62	79.25	72.89
2536	70.65	64.10	66.30	81.70	56.50	78.75	69.01

(รายงานผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดนครปฐม
ปีการศึกษา 2536)

จากข้อมูลดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีหน้าที่โดยตรง
ต่อการกำหนดแนวทางส่งเสริม และปรับปรุงการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้ทั่วถึง
และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบริหารงานวิชาการกับการนิเทศงานวิชาการ
ภายในโรงเรียนให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในแนวเดียวกัน จึงจำเป็นจะต้องเร่งรัดพัฒนา
นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกับเป้าหมายของแผนพัฒนา
การศึกษา ฉบับที่ 7 และให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ระดับจังหวัดและ
อำเภอร่วมมือกันวางแผนแก้ปัญหาพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้สูงขึ้น สม่่าเสมอ และ
ต่อเนื่องตลอดทุกปี

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็น
ของการดำเนินงานวิชาการภายในโรงเรียน อันจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษามบรรลุเป้าหมาย
ได้ และให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้กำหนดไว้ทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด ในการที่จะปรับปรุง
คุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนของโรงเรียน
ที่ได้รับรางวัลพระราชทานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม เนื่องจากโรงเรียน
ที่ได้รับรางวัลพระราชทานเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการว่าจัด
การศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน และสามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานดีเด่น
ในด้านผลการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านงานวิชาการ ด้านธุรการ
ปกครองและบริการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือประชาชนและด้านผลงาน
ที่สนองจุดประสงค์เฉพาะหรือกิจกรรมดีเด่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานของโรงเรียน
มีส่วนช่วยให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจกระบวนการและปัญหาการ
นิเทศงานวิชาการในโรงเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้ง ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลจาก
การวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนในการปรับปรุงกระบวนการนิเทศงานวิชาการใน
โรงเรียนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการ ใน โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศงานวิชาการ ใน โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษากระบวนการและปัญหาการนิเทศงานวิชาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูทุกคน
2. ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ ตามแผน และการประเมินผลตามขอบข่ายของงานวิชาการ 9 งาน ดังต่อไปนี้คือ
  - 2.1 งานหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้
  - 2.2 งานการเรียนการสอน
  - 2.3 งานสื่อการเรียนการสอน
  - 2.4 งานวัดผลและประเมินผล
  - 2.5 งานห้องสมุด
  - 2.6 งานนิเทศการศึกษา
  - 2.7 งานด้านการวางแผน และกำหนดวิธีดำเนินงาน
  - 2.8 งานส่งเสริมการสอน
  - 2.9 งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการและปัญหาการนิเทศงานวิชาการของโรงเรียนวัดไร่สั้ม และโรงเรียนวัดจันทร์สว่าง ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ด้วยเหตุนี้ ข้อค้นพบบางประการ จึงไม่สามารถนำมาใช้อ้างอิงได้กับโรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ในการนำเสนอข้อมูลได้ใช้ข้อมูลมุตติแทนชื่อเฉพาะของทั้งสองโรงเรียน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการ หมายถึง การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนของการปฏิบัติงาน อันประกอบไปด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถทำให้การนิเทศศึกษามีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การนิเทศงานวิชาการ หมายถึง การกระตุ้น ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือชี้แนะในการปรับปรุงงานด้านวิชาการภายในโรงเรียน ซึ่ง ได้แก่ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงาน งานส่งเสริมการสอน งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง กระบวนการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น